

танцювальної музики, виступивши матеріальним підґрунтям її стильового плюралізму. Всебічний вплив електромузичного інструментарію, на наш погляд, виявляється у наступних сферах:

- темброва виразність (семантизація тембру, структуризація тембрового простору і поява локальних темб्रो-стандартів, що складають своєрідний стильовий «словник»);
- метроритмічна організація (емансипація ідеї механістичного «машинного» руху, що знайшла абсолютне втілення саме завдяки використанню електромузичних інструментів);
- фактурна організація (поява репетитивних елементів – секвенцій, арпеджування, *trance gate*, ключових для певних стилів), зумовлена виключно функціональністю інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайденко И. А. Роль музыкальных компьютерных технологий в современной композиторской практике: дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.03 / Гайденко Игорь Анатольевич. – Харьков, 2005. – 187 с.
2. Смирнов А. Ситуация музыкального мышления середины и конца XX века / Андрей Смирнов // Термен-центр: центр электроакустической музыки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://theremin.ru/lectures/muzsit.htm>
3. Ястремский Т. С. Танцевальная электронная музыка в художественной культуре рубежа XX – XXI веков: дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.09 / Ястремский Тимур Сергеевич. – СПб., 2007. – 227 с.
4. Buskin R. Classic Tracks: A-ha – Take On Me / Richard Buskin // Sound On Sound magazine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.soundonsound.com/sos/mar11/articles/classic-tracks-0311.htm>
5. Di Nunzio A. GROOVE. / Alex di Nunzio // [musicainformatica.it](http://www.musicainformatica.it) [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.musicainformatica.org/topics/groove.php>
6. Roland TR808 // Sound On Sound magazine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.soundonsound.com/sos/1997_articles/may97/rolandtr808.html
7. Vine R. Tadao Kikumoto invents the Roland TB-303 / Richard Vine // The Guardian [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.guardian.co.uk/music/2011/jun/15/tadao-kikumoto-roland>

УДК 78.03 (477)

О. Г. ЛЕГКУН

КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ КРЕМЕНЕЧЧИНИ 20 – 30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ НА СТОРІНКАХ ЧАСОПИСУ «ŻYCIE KRZEMIENIECKIE»

У статті на основі публікацій у часописі «Życie Krzemienieckie» висвітлено концертне життя Кременеччини 20–30-х років ХХ століття. Проаналізовано концертні виступи місцевих музикантів, гастрольну діяльність відомих артистів та їхній вплив на розвиток музичної культури.

Ключові слова: «Życie Krzemienieckie», концерти, гастролі, музична діяльність, просвітницькі товариства.

**КОНЦЕРТНАЯ ЖИЗНЬ КРЕМЕНЕЧЧИНИ 20 – 30-Х ГОДАХ XX ВЕКА НА
СТРАНИЦАХ ЖУРНАЛА «ŻYCIE KRZEMIENIECKIE»**

В статье на основе публикаций в журнале «Życie Krzemienieckie» отражена концертная жизнь Кременеччины 20–30-х годов XX века. Проанализированы концертные выступления местных музыкантов, гастрольная деятельность известных артистов и их влияние на развитие музыкальной культуры.

Ключевые слова: «Życie Krzemienieckie», концерты, гастролы, музыкальная деятельность, просветительские общества.

O. G. LENKUN

**HIGHLIGHTING OF THE CONCERT LIFE OF KREMENETS REGION OF THE
20–30-TH YEARS OF XX CENTURY ON THE PAGES OF THE PERIODICAL «ŻYCIE
KRZEMIENIECKIE»**

In the article on the basis of publications in edition «Życie Krzemienieckie» concert life of Kremenets region of the 20–30th of XX century is elucidated. The concert performances of local musicians, the touring activity of prominent artists and their influence on the development of music culture are analyzed.

Key words: «Życie Krzemienieckie», concerts, tours, musical activity, enlightenment societies.

Наукове осмислення загальноукраїнського культурно-мистецького процесу вимагає всебічного дослідження його регіональних особливостей. Кінець XX – початок XXI століття характеризується зростанням зацікавленості мистецтвознавців проблемами розвитку культури і мистецтва в різних регіонах України, оскільки культура окремого регіону є чинником, який сприяє осмисленню загальноукраїнської культури.

Кременеччина – історичний край, розташований у південно-західній частині Волині, надзвичайно багатий історичними та культурними традиціями. У 20–30-ті роки XX століття мистецтво регіону набуло особливого розвитку: розширилася сфера музичної діяльності культурно-просвітницьких товариств, збагатився спектр функціонування різних форм гастрольно-концертного життя, зазнала реформування музична освіта в навчальних закладах та були закладені основи професійного музичного виконавства.

Останнім часом відбувається значне зацікавлення українських і польських науковців питаннями вивчення історії регіональної освіти та культури, зокрема діяльності Волинського ліцею (1803–1833 рр.) та Кременецького ліцею міжвоєнного періоду. Частково культурно-мистецьке життя краю 20–30-х років XX століття відображено у наукових працях І. Гринчук [1], С. Коляденко [2], З. Ольшевської-Баєри [12], О. Панфілової [3], Г. Чернихівського [4], С. Чуйко [5], А. Шейбаль-Ростек [20] та інших. Проте відсутня цілісна узагальнена праця, яка би за матеріалами статей місцевої періодики висвітлювала концертне життя Кременеччини зазначеного періоду.

Мета статті – на основі публікацій часопису «Życie Krzemienieckie» відтворити панораму культурного життя Кременеччини міжвоєнного періоду.

У 20–30-ті роки XX століття територія Волині (в т. ч. Кременеччина) входила до складу Другої Речі Посполитої. Кременець був одним з визначальних центрів освіти й культури: тут вирувало активне театральне життя, проходили гастролі відомих польських музикантів, організовувалися постійні художні виставки, відбувалися конкурси просвітянських хорів.

Публікації у часописі «Życie Krzemienieckie», який був видавничим органом Кременецького ліцею, розкривають активне мистецьке життя краю, відтворюють проведення вистав і музичних вечорів місцевими аматорськими колективами, висвітлюють гастрольну діяльність відомих польських артистів.

У 1934 році при Товаристві польської музики у Варшаві була створена «Organizacja Ruchu Muzycznego» (Організація музичного руху). Засновники товариства вміло поєднували регулярні концертні виступи відомих артистів з працею місцевих музичних колективів. Місто Кременець, завдячуючи Т. Охлевському, стало організатором музичного руху на Волині. Було накреслено три основні етапи надання допомоги у розвитку музичної культури волинян: організація виїзних концертів і налаштування тісних контактів із музичними інституціями; організація шкільних музичних аудиторій для молоді; допомога в організації й проведенні концертів [13, с. 332].

Виступи артистів відбувалися у формі подвійного сольного концерту: скрипка – фортепіано, вокал – фортепіано, віолончель – фортепіано, а також проходили концерти камерної, хорової та симфонічної музики. Програми концертів для школярів відповідали віковій слухачів, а запропоновані твори видатних композиторів мали очевидну артистичну цінність і були пристосовані до рівня аудиторії.

Перший концерт на теренах Південно-Західної Волині «ORMuz» провів у Кременці й Вишнівці 23–25 листопада 1934 року. Один з найкращих басів Польщі, артист Варшавської опери А. Міхаловський ознайомив слухачів із творчістю С. Монюшка, Ф. Шуберта, Ф. Желінського [15, с. 340]. А учасник конкурсу піаністів у Польщі та Міжнародного конкурсу у Відні Б. Кон виконав твори Ф. Шопена, Ф. Ліста, Р. Вагнера [9, с. 383]. У Кременці три концерти, з яких два спеціально були проведені для учнівської молоді, відвідали 905 осіб.

У різний час у Кременці, Шумську, Вишнівці, Острозі, Дубно концертували Е. Бендер (бас), Т. Ковальські (віолончель), Г. Штомпка (фортепіано), С. Корвін-Шимановська (сопрано), Є. Умінська (скрипка), К. Чекотовський (баритон), І. Суліковський (фортепіано).

Окрім концертів, «ORMuz» проводив музичні лекції й зустрічі зі школярами та молоддю. Упродовж 1938–1939 рр. у 12 містечках і містах Волині відбулося 122 заходи [14, с. 425].

Враховуючи те, що столичні артисти в силу різних причин не завжди могли гастролювати у Кременці, місцеві музиканти у 1933 році на загальних зборах «ZOS» (Союз громадських організацій) організували артистичну секцію, у яку входили комісії: театральнo-літературна, музична, скульптури та естетики міста. Музичну комісію очолював працівник лицею Басінський.

Секція діяла у трьох напрямках: організовувала видовища, концерти і вистави за участю знаменитих артистів; влаштовувала театральнo-літературні вистави, концерти, конкурси за участю великої кількості аматорів; започаткувала лекції, курси, музичні та літературні зустрічі [19, с. 437].

Наприклад, починаючи з 1934 р. раз на місяць відбувалися концерти-лекції, які були присвячені творчості одного композитора. Лекції супроводжувалися виступами відомих солістів (скрипка, віолончель, фортепіано), а також симфонічного оркестру (кер. Є. Гаше) та Кременецького хору вчителів (кер. І. Гіпський). Цикл концертів-лекцій, який розпочався 17 лютого 1934 року, присвячувався творчості Л. Бетховена. Із вступним словом виступив С. Шейбаль. У концерті взяли участь Я. Поспішил (віолончель), Є. Гаше (скрипка), М. Рогаль-Левицька (фортепіано) [6, с. 58]. Наступну зустріч організатори приурочили творчості німецьких романтиків: Р. Шумана, Р. Вагнера, Й. Брамса, Т. Вольфа. За 1935–1936 рр. музична комісія «ZOS» провела 38 концертів, з яких у Кременці – 5, Вишнівці – 4, Шумську – 3, Білокриниці – 1, Дубно – 4, Острозі – 4.

У багатьох номерах часопису «Życie Krzemienieckie» вміщено статті місцевих музикантів Є. Гаше, І. Гіпського, М. Осько, С. Шейбаля, у яких автори не тільки подають події концертного життя Кременця, але й критично оцінюють виступи артистів. Так, С. Шейбаль у дописі схвально відгукується про виступи баса А. Міхаловського, які відбулися у Кременці 12 листопада 1933 року. Автор зазначив, що в «інтерпретації Міхаловського інтелігентній, без (так часто наявних в оперних артистів) афектації в динаміці, дикції та рухах, твори були виконані так, що викликали захоплення і подив» [17, с. 439]. Здивований високою музичною культурою слухачів, А. Міхаловський на наступний день дав безкоштовний концерт для учнів Кременецького лицею.

Проте досить обізнана у музичному аспекті волинська публіка не завжди була задоволена виконавською майстерністю окремих артистів. С. Шейбаль у критичній статті відзначив, що артистка Яніна Годлевська володіла не надто сильним голосом, але приємний тембр, чудова артистична культура і приємна зовнішність забезпечили їй успіх. Ліричні пісні, яких було багато в програмі, не викликали такого захоплення, як твори жвавого характеру. Найкраще прозвучали арії з опери «Кармен», романси П. Чайковського, арія з опери «Міньйон» А. Тома. Окремий розділ складали народні пісні, які найбільш відповідали виконавській майстерності, але дуже поверхово трактовані артисткою [18, с. 19].

Тобто волинська публіка мала високий рівень музичної культури, критично оцінювала виступи артистів, які, на жаль, не завжди відзначалися належним професіоналізмом.

З цікавістю сприймали слухачі виступ Я. Гриневіцької – хореографа, організатора власної балетної школи у Варшаві, артистки Варшавського театру. Її виступ відбувся під супровід фортепіанних творів К. Дебюссі «Маленький пастушок», О. Бородіна «В монастирі». Через рухи, чудово поєднані з музикою, артистка передала настрої і думки музичних творів [7, с. 531].

У літописі гастрольного життя Волині 20–30-х років ХХ століття знаходимо чимало відгуків про виступи артистів Львівського оперного театру, Волинського українського театру під керівництвом М. Певного, хору Д. Котка. Є. Гаше у статті «Koncerty Ukraińskiego Chóru Dm. Kotki w Krzemieńcu» високо оцінює талант диригента, який володіє надзвичайним чуттям краси творів і дуже оригінальними та цікавими способами їх інтерпретації [10, с. 410]. Досконалий підбір голосів, старанно опрацьований репертуар, високий артистичний рівень виконання, надзвичайна й оригінальна інтерпретація творів створювали потужне враження на публіку. Після розпаду колективу Котко завітав на Волинь у 1937 році з новим складом хористів, проте їхні виступи не мали такого успіху, як у попередні роки.

До визначних подій гастрольного життя Волині 1932 року необхідно віднести концерти лауреата конкурсу імені Ф. Шопена Б. Кона, який проходив у рамках відзначення днів Шопена. Урочисто пройшли Шопенівські дні у Кременці. На шпальтах журналу «*Życie Krzemienieckie*» була розміщена інформація про життєвий і творчий шлях Ф. Шопена. Програма святкування, яке відбувалося 16 жовтня 1932 року, включала службу Божу в лицейному костюмі, продаж значків та жетонів із зображенням Ф. Шопена та концерт піаніста Б. Кона. Програма його виступу була складена виключно із творів Ф. Шопена. Є. Гаше зазначив, що майстерна гра артиста передала темперамент та глибокі почуття композитора [8, с. 40].

Чимало публікацій висвітлюють роботу «*Muzycznego Ogniska Wakacyjnego*» (Музичний канікулярний осередок) Кременецького ліцею, головним завданням якого було поглиблення та поширення музичної культури в краї шляхом підготовки кваліфікованих вчителів співу й музики, керівників хорів, диригентів аматорських оркестрів й інструментальних колективів; організації конкурсів, концертів і музичних звітів; надання музичних консультацій.

Ряд статей присвячено розвитку хорового мистецтва на Кременеччині. Це інформація про конференцію диригентів народних хорів, висвітлення роботи повітового конкурсу хорів Кола сільської молоді, виступи вчительського хору м. Кременець під керівництвом І. Гіпського. Цей колектив неодноразово виступав із концертами перед жителями Кременця, а також сусідніх Шумська, Почаєва, Вишгородка, Вишнівця, Смиги. Постійним концертмейстером працювала вчителька фортепіано Кременецького ліцею М. Левицька. У 1937 році хоровий колектив відзначив п'ятиріччя своєї діяльності. У концертній програмі прозвучали різнохарактерні твори як українських, так і зарубіжних композиторів: С. Монюшка «Голубонька», «Сільська серенада», Л. Бетховена «Гімн ночі», Ф. Шуберта «Ліпа», М. Лисенка «Василечку», С. Танєєва «Схід сонця», Машинського «Мазур», Віковіча «Мручкові байки», а також твір для мішаного хору та соліста «Сивий коню» І. Гіпського на слова А. Асника [11, с. 190].

Хорове мистецтво було надзвичайно поширене на Волині. Крім концертних виступів, у Кременці відбувалися конференції диригентів народних хорів, на яких учасники обмінювалися досвідом роботи й хоровим репертуаром, вирішували, яким чином кардинально підняти музичну культуру села. Так, у вересні 1933 р. відбулася конференція диригентів народних

хорів, організована інспекторатом шкіл. Надзвичайно цікавим був реферат диригента шкільного хору с. Борщівки І. Аркадієва, який супроводжувався співом дитячого колективу.

Як зазначив керівник Кременецького шкільного інспекторату Б. Робак, у Кременецькому повіті станом на 1934 рік працювало 12 хорів Кола сільської молоді, 4 хори відділів Стрілецьких об'єднань, 23 хори Кола колишніх вихованців, 7 хорів, які були організовані згідно з інструкцією кураторії Луцького шкільного округу в Рівному, 7 вчительських хорів при районних конференціях [16, с. 93], що демонструє популярність хорового мистецтва на Кременеччині.

Отже, як свідчать публікації у часописі «*Życie Krzemienieckie*», концертно-гастрольне життя Волині 20–30-х років ХХ століття стало яскравою сторінкою у музичному житті регіону. Волинські міста стають гастрольно-виконавськими осередками: кращі солісти-інструменталісти та вокалісти Варшави, Кракова, Львова знайомлять слухачів зі світовими музичними шедеврами. Доступним для широкої аудиторії стає оперне та драматичне мистецтво. Рецензії у місцевій пресі допомагали глядачам правильно оцінити концертні виступи, які не завжди були високої художньої якості. Під впливом гастроліюючих музикантів зростає активність місцевих колективів, які за виконавською майстерністю стають на один щабель із професійними колективами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринчук І. Музично-просвітницькі традиції Кременця в контексті культури Волині та Галичини / Ірина Гринчук, Олена Горбач // Кременецький ліцей у контексті розвитку освіти, науки та культури на Волині в першій третині ХХ ст. : [зб. наук. праць / наук. ред. Багнюк А., Савелюк Н.]. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. – С. 117–124.
2. Коляденко С. Кременецький ліцей у системі освіти Волині (XIX – 30-ті рр. ХХ століття) : монографія / Світлана Коляденко. – Житомир : Житомирський держ. пед. ун-т, 2002. – 136 с.
3. Панфілова О. Г. Мистецьке життя Кременеччини 20–30-х років ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Олександра Георгіївна Панфілова. – Івано-Франківськ, 2009. – 16 с.
4. Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності / Гаврило Чернихівський. – Кременець : Папірус, 1999. – 320 с.
5. Чуйко С. Р. Організація навчального процесу в ліцях України (XIX – перша половина ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / Сергій Романович Чуйко. – Тернопіль, 1999. – 20 с.
6. Audycja muzyczna // *Życie Krzemienieckie*. – 1934. – № 2. – S. 58.
7. Auterhoffowa J. Koncerty «Ormuzu» / J. Auterhoffowa // *Życie Krzemienieckie*. – 1935. – № 12. – S. 530–531.
8. Gache J. Dnie Chopinowskie / Jerzy Gache // *Życie Krzemienieckie*. – 1932. – № 8–9. – S. 39–40.
9. Gache J. Koncerty B. Kona i A. Michałowskiego / Jerzy Gache // *Życie Krzemienieckie*. – 1934. – № 11. – S. 383–384.
10. Gache J. Koncerty Ukraińskiego Chóru Dm. Kotki w Krzemieńcu / Jerzy Gache // *Życie Krzemienieckie*. – 1936. – № 10. – S.409–410.
11. Gipski J. Koncert chóru nauczycielskiego / Jan Gipski // *Życie Krzemienieckie*. – 1937. – № 9. – S. 189–190.
12. Olszewska-Bajera Z. Muzyczne ognisko wakacyjne w Krzemieńcu 1928–1939) w relacjach i wspomnieniach uczestników / Zofia Olszewska-Bajera // Кременецький ліцей у контексті розвитку освіти, науки та культури на Волині в першій третині

- XX ст. : [зб. наук. праць / наук. ред. Багнюк А., Савелюк Н.]. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – С. 142–150.
13. Ochlewski T. O.R.Muz. / Tadeusz Ochlewski // Muzyka Polska. – 1934. – Zesz. IV. – S. 332–334.
  14. Ośko M. Ormuz na Wołyniu w sezonie koncertowym 1938–39 / Marian Ośko // Życie Krzemienieckie. – 1938. – № 16 – 17. – S. 425–426.
  15. Pierwszy koncert «ORMUZ» // Życie Krzemienieckie. – 1934. – № 10. – S. 340–341.
  16. Robak B. ...Leć pieśni wdal – o leć! jak grzmot!.. / B. Robak // Życie Krzemienieckie. – 1934. – № 3. – S. 92–94.
  17. Sheybal S. Koncert Aleksandra Michalowskiego / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1933. – № 11. – S. 438–439.
  18. Sheybal S. Koncert p. Janiny Godlewskiej dnia 5 marca b. r. / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1932. – № 3. – S. 18–19.
  19. Sheybal S. Sekcja Artystyczna ZOS w Krzemieńcu / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1933. – № 11. – S. 436–438.
  20. Sheybal-Rostek A. Karta pedagogiczna i pracownicy Liceum Krzemienieckiego w latach 1920 – 1939 / Aleksandra Sheybal-Rostek // Кременецький лицей у контексті розвитку освіти, науки та культури на Волині в першій третині ХХ ст. : [зб. наук. праць / наук. ред. Багнюк А., Савелюк Н.]. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – С. 239–244.

УДК 78.2У+78.9

Н. Р. СУЛИЙ

**БОГОРОДИЧНА ТЕМАТИКА ПІСЕНЬ «БОГОГЛАСНИКА».
ДО ПИТАННЯ СТУДІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКОВНО-ПІСЕННОЇ
СПАДЩИНИ У КОНТЕКСТІ ХРИСТІЯНСЬКИХ СВІТОГЛЯДНИХ ЗАСАД**

Статтю присвячено вагомості української церковно-пісенної спадщини в історико-музикознавчих дослідженнях з глибшим розкриттям суті християнського змісту. Розглянуто репертуар Богородичних пісень львівського «Богогласника» 1850 р. Б. у контексті світогляду християн. Подано ініцітарій пісень до Пресвятої Богородиці.

Ключові слова: церковно-пісенна спадщина, Богородичні пісні, християнські світоглядні засади.

Н. Р. СУЛИЙ

**БОГОРОДИЧНАЯ ТЕМАТИКА ПЕСЕН «БОГОГЛАСНИКА».
К ВОПРОСУ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ЦЕРКОВНО-ПЕСЕННОГО
НАСЛЕДИЯ В КОНТЕКСТЕ ХРИСТИАНСКИХ МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИХ ОСНОВ**

Статья посвящена весомости украинского церковно-песенного наследия в историко-музыковедческих исследованиях с более глубоким раскрытием сути христианского содержания. Рассмотрен репертуар Богородичных песен львовского «Богогласника» 1850 г. Б. в контексте мировоззрения христиан. Подано инициатарий песен к Пресвятой Богородице.

Ключевые слова: церковно-песенное наследие, Богородичные песни, христианские мировоззренческие основы.